EXTERN KVALITETSGRANSKNING av specialiseringstjänstgöring

Karolinska Universitetssjukhuset
Klinik

Neurologi
Specialitet

2023-11-21 – 2023-11-23
Datum

Huddinge
Ort

Johan Zelano och Lenka Nováková
Inspektörer

SOSFS 2015:8
Föreskrift

LÄKARNAS INSTITUT FÖR PROFESSIONELL UTVECKLING I VÅRDEN

Styrkor

- Allsidig neurologisk verksamhet, men ändå högspecialiserad inom flera fält. ST-läkare tjänstgör också vid Karolinska Solna, vilket sammantaget ger mycket bred exponering för hela neurologin. Internrandningssystemet är mycket bra och har avsevärt förbättrat flera svagheter som påtalades vid förra SPUR-inspektionen.
- Forskningsaktiv miljö.
- Väldigt goda möjligheter till teoretisk utbildning.
- Mycket gott utbildningsklimat.
- Handledning genomförs och strukturerade bedömingar görs, förvisso inte riktigt i önskad mängd, men imponerande ofta givet verksamhetens storlek och komplexitet. Det är också mycket bra att handledning och strukturerade bedömingar årligen följs upp av chef.

Svagheter

- Viktiga delar av utbildningen genomförs utanför arbetstid, på raster och kvällstid - eftersom det inte finns självstudietid.
- Brist på ostörda arbetsplatser och på arbetsplatser utanför vårdmiljöer för egen administration och självstudier.
- ST-läkare får inte återkoppligng på sina kommunikativa färdigheter inom handledning och undervisning.

Förbättringspotential

- Bättre återkoppling på undervisning och handledning borde vara relativt enkelt att införa, liksom fortlöpande bedömning av ST-läkarnas kompetens.
- Självstudietid bör schemaläggas.
- Studierektorernas roll skulle kunna tydliggöras för såväl ST-läkare som handledare, ansvarsfördelningen mellan dessa och patientflödesansvarig upplevs av vissa oklar.
- Det finns utrymme för att förbättra deltagande i systematiskt patientsäkerhetsarbete.
- ST-läkare skulle kunna frigöras för specialiserade ronder / teamronder under internrandningar.
- Man skulle kunna införa ett forum för handledare att utbyta erfarenheter och tips, exempelvis en utvidgnign av ST-kollegiet. Vid dessa skulle man också kunna ha utbildning i exempelvis kompetensbedömning och diskutera ST-utbildningens kvalitet.
- Handledning bör planeras tydligare så att frekvensen ökar. Antingen att ansvaret att boka tydliggörs för ST-läkare och handledare eller genom schemaläggning.

STRUKTUR

A Verksamheten

Vid neurologiska verksamheten Huddinge (en del av ME Neurologi) finns tre slutenvårdsavdelningar: stroke, övrig neurologi och rehab. Man har slutenvårdsplatser med olika övervakningsbehov och dagvård. Därutöver finns mottagning, inklusive högspecialiserade specialverksamheter som andningsmottagning. Sammantaget är det en bred verksamhet. Utöver det högspecialiserade uppdraget har ST-läkare möjlighet att följa upp mindre specialiserade fall man träffat på akutmottagningen. Särskilt högspecialiserad verksamhet finns inom neuromuskulära sjukdomar, huvudvärk och neuroinflammation. Sammantaget är verksamheten allsidig med goda förutsättningar för ST i neurologi, särskilt med tanke på att ST-läkare även tjänstgör vid ME Neurologis verksamhet i Solna. Det är också en forskningsaktivverksamhet på högsta akademiska nivån. I Huddinge finns omfattande jourverksamhet som i skrivande stund är i förändring genom utökad samverkan med akutläkare. Neurologjouren kommer även fortsatt ha ansvar för revaskulariseringsbehandling, inneliggande patienter och konsultverksamhet på akutmottagningen. Man har inget återkommande forum eller annan rutin för utvärdering av kvalitet i ST-utbildningen, men ST-utbildningen har diskuterats på planeringsdagar.

Föreskrift

Den vårdgivare som tar emot läkare för specialiseringstjänstgöring ska ansvara för att det finns förutsättningar för att genomföra sådan tjänstgöring av hög och jämn kvalitet.

Vilket, enligt SPUR-modellen, innebär att:

- [x] Det finns skriftliga riktlinjer från vårdgivaren om hur verksamhetens specialiseringstjänstgöring ska genomföras.
- [x] Vårdgivaren tillhandahåller skriftliga riktlinjer för hur bedömning av ST-läkarens kompetens ska göras.
- [x] Tjänstgöringen är tillräckligt allsidig.

Kvalitetsindikator

- [ ] Det finns rutiner som, utöver extern granskning, anger hur kvaliteten i ST-utbildningen kontinuerligt ska utvärderas och säkerställas.

Gradering

- ○ A. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda, men enstaka undantag kan förekomma.
- ◉ B. Socialstyrelsens föreskrifter följs.
- ○ D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter. Åtgärder krävs.

B Medarbetarstab och interna kompetenser

Karolinska ME Neurologi Huddinge är en stor neurologisk verksamhet. Vid enheten arbetar överläkare och specialistläkare inom alla neurologiska subspecialiteter, inklusive sådana med hög akademisk meritering (docent, professor) och därmed goda förutsättningar för klinisk och vetenskaplig handledning. Det finns tillräckligt antal specialister för handledning och instruktion av ST-läkare och andra läkare under utbildning. Man genomför ett årligt specialistkollegium som utvärerar ST-läkare. Det finns däremot inga regelbundna handledarträffar eller kompetensutveckling specifikt för handledare, men handledare kan gå utbildning för uppdatering om man så önskar.

Föreskrift

- ☑ Den huvudansvariga handledaren har ett bevis om specialistkompetens i avsedd specialitet.
- ☑ Samtliga huvudansvariga ST-handledare har genomgått handledarutbildning.
- ☑ Övriga handledare är legitimerade läkare med relevant specialistkompetens.
- ☑ Det finns tillgång till specialistkompetent studierektor, som har genomgått handledarutbildning.
- ☑ Det finns tillgång till handledare i en omfattning som motsvarar behovet av handledning.
- ☑ Det finns tillgång till medarbetare som kan ge nödvändiga instruktioner.

Allmänna råd

- ☑ Studierektor har relevant specialistkompetens.

Kvalitetsindikator

- [x] Det finns generella skriftliga instruktioner för hur handledningen av ST-läkare ska gå till.
- [ ] Handledarna ges minst en gång per år möjlighet till utbildning/uppdatering/kompetensutveckling inom området.
- [x] Det finns skriftlig uppdragsbeskrivning för studierektorn.

Gradering

- (●) A. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda, men enstaka undantag kan förekomma.
- ( ) B. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs.
- ( ) C. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Allmänna råd följs i väsentliga delar men brister förekommer. Åtgärder rekommenderas.
- ( ) D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter. Åtgärder krävs.

C Lokaler och utrustning

Verksamheten bedrivs i ändamålsenliga vårdlokaler med all erforderlig utrustning. Däremot är tillgången till ostörda arbetsplatser mycket begränsad, för exempelvis självstudier. ST-läkare har heller inte någon arbetsplats eller kontorslandskap specifikt avsedda för dem, utan är hänvisade till allmänna arbetsplatser i eller nära vårdmiljöer. Det pågår ett arbete att försöka skapa särskilda ST-arbetsplatser. Sjukhuset har tillgång till elektoniska databaser och bibliotek. ST-läkare får ett standardverk inom området för instudering, som i praktiken förvaras hemma.

Föreskrift

Den vårdgivare som tar emot läkare för specialiseringstjänstgöring ska ansvara för att det finns förutsättningar för att genomföra sådan tjänstgöring av hög och jämn kvalitet.

Vilket enligt SPUR-modellen innebär att:

- [x] Utrustning för diagnostik, utredning och behandling är adekvat.
- [x] Utrustning för mottagningsverksamhet, möten och behandlingskonferens på distans är adekvat.

Kvalitetsindikator

- [ ] ST-läkarna har tillgång till funktionell arbetsplats.
- [x] Det finns tillgång till relevanta IT-baserade kliniska beslutsstöd, sökbar vetenskaplig databas samt stöd från bibliotek eller FoU-enhet under hela specialiseringstjänstgöringen.

Gradering

- ( ) A. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda, men enstaka undantag kan förekomma.
- (•) B. Socialstyrelsens föreskrifter.
- ( ) D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter. Åtgärder krävs.

PROCESS

D Tjänstgöringens upplägg

ST planeras utifrån målbeskrivningen. Med tanke på verksamhetens högspecialiserade uppdrag och natur har man gjort ett imponerande arbete med att skapa internrandningar som ska säkerställa allsidig exponering för neurologi. I praktiken kan det bli schemamässigt svårt att alltid skapa sammanhållna internrandningar, exempelvis på grund av jourer, men ambitionen är tydlig och uppnås oftast enligt ST-läkare. Utbildningsklimatet upplevs som mycket gott. Det finns ett introduktionsprogram. Man har en årlig revision av ST-utbildningsplan som lämnas in till chef. Chef deltar också på specialistkollegiet.

Föreskrift

Den vårdgivare som tar emot läkare för specialiseringstjänstgöring ska ansvara för att det finns förutsättningar för att genomföra sådan tjänstgöring av hög och jämn kvalitet.

Vilket enligt SPUR-modellen innebär att:

- ✓ Verksamheten tillhandahåller skriftliga riktlinjer för hur målbeskrivningen ska uttolkas, samt styrande dokument för tjänstgöringens upplägg. Dessa ska vara kända och användas.
- ✓ Jourtjänstgöring/beredskap utgör en adekvat del av tjänstgöringen.
- ✓ Alla ST-läkare har lika rättigheter, skyldigheter och möjlighet att uppnå målen i målbeskrivningen oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

Föreskrift

- ✓ Verksamhetschefen på det tjänstgöringsställe där en ST-läkare genomför sin huvudsakliga tjänstgöring har det övergripande ansvaret för ST-läkarens ST-utbildning.
- ✓ Den ansvariga verksamhetschefen ansvarar för att det för varje ST-läkare tas fram ett individuellt utbildningsprogram och att det för varje ST-läkare utses en huvudansvarig handledare.
- ✓ Varje ST-läkare har ett utbildningsprogram som utgår från målbeskrivningen och som omfattar de utbildningsaktiviteter som behövs för att uppfylla kompetenskraven i målbeskrivningen.
- ✓ Utbildningsprogrammet följs upp regelbundet och revideras vid behov.
- ✓ Studierektorn samordnar ST-läkarnas interna och externa utbildningsaktiviteter.

Allmänna råd

- [x] Studierektorn är en organisatorisk stödfunktion till verksamhetschef, handledare och ST-läkare.
- [x] I studierektorns arbetsuppgifter ingår att ansvara för att utarbeta introduktionsprogram för ST-läkarna.
- [x] Studierektorn tar del av kompetensbedömningarna.

Kvalitetsindikator

- [x] Alla ST-läkare får introduktion till tjänstgöringen.
- [x] Leg läkare som arbetar vid enheten med sikte på ST och som avslutat sin BT och/eller BT-läkare som påbörjat sin ST med BT vid enheten har tillgång till individuella utbildningsprogram och handledning i enlighet med ST.

Gradering

- (●) A. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda, men enstaka undantag kan förekomma.
- ( ) B. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs.
- ( ) C. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Allmänna råd följs i väsentliga delar men brister förekommer. Åtgärder rekommenderas.
- ( ) D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter. Åtgärder krävs.

E Handledning och kompetensbedömning

Tillgång på instruktion i klinisk vardag upplevs som adekvat, även om brister kan finnas vid vissa specialmottagningar i tillgång på specialister för instruktion. ST-läkare får ofta återkoppling vid arbete i slutenvården. Det finns riktlinjer om att handledning ska göras varje månad, men i praktiken är det svårt att uppnå. Handledning är inte inplanerad i schemat, men man har möjlighet att spärra mottagningstider för handledning - denna rutin är tämligen väl känd. Det är dock ovanligt med handledning så ofta som varje månad. Handledningen dokumenteras enligt ST-läkare endast då och då. Strukturerade bedömningar ska användas, men används inte i så stor omfattning som verksamheten bestämt.

Föreskrift

- [x] Varje ST-läkare ges kontinuerligt handledning i form av stöd och vägledning med utgångspunkt i det individuella utbildningsprogrammet.
- [x] Det finns en utsedd huvudansvarig handledare för varje ST-läkare.
- [x] Varje ST-läkare har tillgång till en handledare för varje del av tjänstgöringen.
- [x] Den huvudansvariga handledaren bedömer ST-läkarens kompetensutveckling kontinuerligt, med utgångspunkt i målbeskrivningen för specialiteten och det individuella utbildningsprogrammet.
- [x] Det finns fastställda rutiner för bedömningar av ST-läkarens kompetens.
- [x] Verksamheten har rutiner för hur den kontinuerliga bedömningen dokumenteras (För ST enligt 2015:8 är verksamhetschef ansvarig enligt ovan)

Allmänna råd

- [x] ST-läkaren bör, utöver handledning, få fortlöpande instruktioner, samt återkoppling från de som har gett instruktionerna.
- [ ] Handledningen är inplanerad i den ordinarie tjänstgöringen för huvudansvarig handledare och ST-läkare.
- [x] Den huvudansvariga handledaren tjänstgör vid det tjänstgöringsställe där ST-läkaren genomför sin huvudsakliga specialiseringstjänstgöring. Om så inte är fallet ska vårdgivaren på något annat sätt säkerställa att huvudhandledaren är tillgänglig för handledning och även i övrigt har förutsättningar att utföra sitt uppdrag.
- [x] Varje handledare har genomgått handledarutbildning som tillgodoser kraven enligt föreskriften.
- [x] Om det finns en risk för att en ST-läkare inte kommer att uppfylla kompetenskraven bör det leda till en åtgärdsplan. En åtgärdsplan bör omfatta justeringar i det individuella utbildningsprogrammet, förändringar i vårdgivarens utbildningsinsatser eller tydligare krav på ST-läkarens insatser.
- [x] Ändamålsenliga metoder används för bedömningar av ST-läkarens kompetens.
- [x] Verksamhetschefen eller motsvarande håller regelbundna utvecklingssamtal med ST-läkarna.

Kvalitetsindikator

- [x] ST-läkarnas sidoutbildning följs upp.

Gradering

- ○ A. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda, men enstaka undantag kan förekomma.
- ○ B. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs.
- ● C. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Allmänna råd följs i väsentliga delar men brister förekommer. Åtgärder rekommenderas.
- ○ D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter. Åtgärder krävs.

F Teoretisk utbildning

Den teoretiska utbildningen är adekvat. ST-läkare får delta på tillräckligt antal kurser. Studierektor samordar intern och extern fortbildning, det finns ett flertal utbildningstillfällen på luncher varje vecka och två ST-halvdagar per termin. Sammantaget finns mycket god tillgång på teoretisk utbildning. Självstudietid finns inte i flera av de individuella ST-utbildningsprogrammen och schemaläggs heller inte. Många utbildningstillfällen med innehåll nära kopplat till målbeskrivningen erbjuds under raster.

Föreskrift

Den vårdgivare som tar emot läkare för specialiseringstjänstgöring ska ansvara för att det finns förutsättningar för att genomföra sådan tjänstgöring av hög och jämn kvalitet.

Vilket enligt SPUR-modellen innebär att:

- ☑ Teoretiska utbildningsmoment och kurser planeras in i enlighet med målbeskrivningen och individuella utbildningsprogrammet.
- ☑ ST-läkarna genomgår den utbildning som planerats i enlighet med målbeskrivningen och det individuella utbildningsprogrammet.

Allmänna råd

- ☑ Det individuella utbildningsprogrammet innehåller planerade interna utbildningsaktiviteter.
- ☑ Det individuella utbildningsprogrammet innehåller planerade externa utbildningsaktiviteter.
- ☐ Det individuella utbildningsprogrammet innehåller planerad tid för självstudier.

Kvalitetsindikator

- [x] Den teoretiska interna utbildningen är systematiskt uppbyggd med koppling till Socialstyrelsens delmål.

Gradering

- ( ) A. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda, men enstaka undantag kan förekomma.
- ( ) B. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs.
- (•) C. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Allmänna råd följs i väsentliga delar men brister förekommer. Åtgärder rekommenderas.
- ( ) D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter. Åtgärder krävs.

G Medicinsk vetenskap och systematiskt kvalitets- och patientsäkerhetsarbete

Verksamheten bedrivs integretat med Karolinska institutet och håller högsta vetenskapliga nivå. Forskning synliggörs, bland annat genom att publikationer anslås. Flera ST-läkare är doktorander eller forskningsaktiva på högre nivå. ST-läkare deltar i journal club och den utbildning ST-läkarna själva ordnar för varandra innehåller ofta originalstudier och andra vetenskapliga artiklar. ST-läkare rapporterar att de får viss inblick i systematiskt patientsäkerhetsarbete genom särskilda ronder (MMR) och gör kvalitetsarbeten som leder till vårdprogram / rutiner. ST-läkare har möjlighet att söka kurser i systematiskt kvalitets- och patientsäkerhetsarbete, men de flesta individuella utbildningsprogram anger att delmålet uppfylls genom klinisk tjänstgöring. ST-läkare deltar ofta i patientflödesgrupper, där patientsäkerhetsfrågor är en stor del.

Föreskrift

- [x] ST-läkarens kompetens inom medicinsk vetenskap bedöms utifrån kunskap kring vetenskapliga metoder och forskningsetiska principer.
- [x] ST-läkaren bedöms utifrån förmågan att kunna kritiskt granska och värdera vetenskaplig information, samt i sitt arbete ta ansvar för att omsätta och tillämpa denna kunskap.
- [x] ST-läkaren deltar i systematiskt kvalitets- och patientsäkerhetsarbete i sådan utsträckning att förutsättningar för delmåluppfyllelse föreligger.
- [x] Utbildning erbjuds för att uppnå ett medicinskt vetenskapligt syn- och förhållningssätt.
- [x] Det finns goda förutsättningar för genomförande av ett skriftligt individuellt arbete enligt vetenskapliga principer.
- [x] Det finns goda förutsättningar för att genomföra, dokumentera och redovisa ett kvalitetsarbete.

Allmänna råd

- [x] ST-läkaren ges möjlighet till utbildning inom patientsäkerhetsarbete och systematiskt kvalitetsarbete.

Kvalitetsindikatorer

- [x] Under det senaste året har av ST-läkare genomförda arbeten publicerats och/eller presenterats (av ST-läkaren) vid vetenskapliga/professionella sammankomster.
- [x] Det finns tillgång till ett välfungerande doktorandprogram.
- [x] Enheten har regelbundna möten där medarbetare diskuterar och kritiskt granskar vetenskaplig litteratur.

Gradering

- (●) A. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda, men enstaka undantag kan förekomma.
- ( ) B. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs.
- ( ) C. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Allmänna råd följs i väsentliga delar men brister förekommer. Åtgärder rekommenderas.
- ( ) D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter. Åtgärder krävs.

H Ledarskapskompetens och kommunikativ kompetens

Man får god återkoppling på vårdnära kliniskt ledarskap - leda ronder, teamkonferenser, etc. ST-läkare har också goda möjligheter att undervisa under handledning och föreläser för läkarstudenter och varandra. Däremot efterlyses mer återkoppling på kommunikativ kompetens i andra sammanhang än patientmöten (föreläsningar osv). På samma sätt får ST-läkare öva handledning men får sällan återkoppling på detta. Man har möjlighet att reflektera i grupp. Ingen ST-läkare har auskulterat hos chef, men har möjlighet att göra det.

Föreskrift

- [x] ST-läkaren ges förutsättningar att kontinuerligt utveckla ledarskapskompetens i enlighet med målbeskrivningen.
- [x] ST-läkaren bedöms kontinuerligt i medicinskt ledarskap och multiprofessionellt samarbete och återkoppling sker.
- [x] ST-läkaren genomgår utbildning i hälso- och sjukvårdens förutsättningar i enlighet med målbeskrivning.
- [x] ST-läkaren ges kontinuerlig handledning i kommunikativ kompetens.
- [x] ST-läkarens kommunikativa kompetens bedöms fortlöpande och återkoppling sker.
- [x] ST-läkaren bereds möjlighet att planera och genomföra undervisning.
- [x] ST-läkarens kompetens i undervisning bedöms fortlöpande och återkoppling sker kontinuerligt.
- [x] ST-läkaren bereds möjlighet att handleda medarbetare och studenter.
- [x] ST-läkarens kompetens i handledning bedöms fortlöpande och återkoppling sker kontinuerligt.

Allmänna råd

- [ ] ST-läkaren bereds möjlighet att undervisa under handledning.
- [ ] ST-läkaren bereds möjlighet att själv handleda under handledning.
- [x] ST-läkaren bereds möjlighet att delta i reflektion i grupp i enlighet med målbeskrivningen.

Kvalitetsindikatorer

- [x] Det finns möjlighet att auskultera hos chefer och ledare inom organisationen.

Gradering

- ○ A. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda, men enstaka undantag kan förekomma.
- ○ B. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs.
- ● C. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Allmänna råd följs i väsentliga delar men brister förekommer. Åtgärder rekommenderas.
- ○ D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter. Åtgärder krävs.